

Právnická fakulta UP nyní disponuje dobře vybavenou knihovnou a studovnou, které vedle nedávno otevřeného pracoviště EDZ (*Euro-*

-jans-

Foto ze slavnostního otevření rekonstruované knihovny PF UP T. Jemelka.

Ze setkání akademické obce FF UP

Foto -map-

Přítomní se dále dověděli, že FF UP bude od září r. 2000 do března 2001 procházet komplexní evaluací. V této souvislosti byla zmíněna i návštěva zástupců tří různých filozofických fakult ČR, jejichž děkani (včetně FF UP) by se měli shodnout na sladění studijních programů, na které jsou kladeny evaluační

Dokončení na str. 4

Vyhlášení voleb do Akademického senátu FF UP

Akademický senát FF UP

Proběhl studijní veletrh Best 99

-jh-

Z obsahu:

Fischerovská prednáška v roce 1999	2
Setkání s autorem rakouských bestsellerů	2
Seminář o postavení církve a úloze křesťanů ve společnosti	4
Po stopách inckého impéria	4
Z vědeckých pracovišť UP	5
Akte rak	6
Studentská rubrika	7
Zkušenosti ze zahraničí	8

Zprávy, informace, oznámení

Cena rektora UP

Rektor Univerzity Palackého v Olomouci vyhlásuje soutěž o Cenu rektora UP za nejlepší studentskou vědeckou nebo uměleckou práci v roce 1999

- vydanou tiskem,
 - předloženou jako rukopis či umělecké dílo.
- Cena rektora UP se uděluje za práce v oboru
- biomedicínských věd,
 - matematiky,
 - přírodních věd,
 - pedagogických a psychologických věd,
 - jazykovědy a literární vědy,
 - věd o umění,
 - muzikologie,
 - ostatních společenských věd,
 - za realizaci uměleckého díla.

V každém z uvedených oborů se uděluje jediná cena. Autor oceněné práce obdrží finanční odměnu ve výši 3500 Kč formou mimořádného stipendia z centrálních prostředků UP. Cena nemusí být udělena v každém z vyhlášených oborů.

Přihlásit je možno seminární (ročníkové), diplomové a jiné studentské práce, popřípadě jejich ucelené části. Přihlášeny mohou být i práce, které se neúčastnily soutěže na fakultách.

Práce předkládají jejich autoři ve třech vyhotoveních ve standardní úpravě (pevně spojené listy) současně s vyjádřením konzultanta. Konzultant také navrhne dva oponenty. Realizace uměleckého díla může být doložena fotografickým, případně jiným záznamem. Práce se odevzdávají na úseku prorektora pro vědeckobadatelskou činnost UP.

Práce ucházející se o Cenu rektora UP se předkládají **do 15. 9. 1999**. Prorektor vyžádá dva oponentské posudky, jimiž doplní materiály pro jednání komise.

Komise jmenovaná rektorem UP předložené práce posoudí a vybrané práce navrhne rektorovi UP k ocenění.

-kl-

Jen několik řádků

Budou doktoráty z didaktiky?

V těchto dnech se na naší univerzitě připravují procedurální pravidla pro udělení titulů RNDr. a PhDr. Je tedy vhodná chvíle zeptat se: bude možné získávat tyto tituly také v oboru didaktika? Treba za rigorózní práci z didaktiky botaniky, didaktiky fyziky, didaktiky českého jazyka atd.? Jsou-li tyto tituly stupněm vědecké kvalifikace pro akademickou kariéru, mohli bychom mít za nějaký čas docenty a profesory didaktiky nejrůznějších vědních oborů. Máme s tím přece vlastní zkušenosti z doby nedávno minulé. Nicméně nebude na škodu vyslechnout si názor z univerzitního prostředí sousední země (M. Lobkowicz, 1991):

„Pokud jde o výchovu a vzdělání budoucích učitelů, rád bych varoval před trendem, který se za posledních patnáct let na Západě mocně rozvinul – totiž zřizovat profesory didaktiky. Didaktika má sice obrovský význam, ale není to věda a stále ještě platí, že se člověk nejlépe naučí, když pozoruje zkušeného učitele. V Německu vzniklo zavedením didaktiky nesmírné množství všelijakých pavěd a profesori didaktiky jsou buďto kompetentní a pak vyučují něco jiného než didaktiku, anebo učí didaktiku a studenti z toho mají velmi málo.“

Na otázku by měla zaznít na úrovni fakult jasná odpověď a ovlivnit formulaci požadavků na rigorózní práci a zkoušku. Protože prevence je lepší než léčba.

M. Hejtmánek

Cena Františka Palackého

Cena Františka Palackého je oceněním vynikajících výsledků tvůrčí činnosti na poli vědy nebo kultury, které přispívají k prestiži České republiky a Univerzity Palackého v Olomouci.

Cenu uděluje jménem UP její rektor.

Cena se uděluje jednou za dva roky a udělení je spojeno s finanční odměnou 50 000 Kč. Na tuto odměnu přispívá Obecní úřad v Hodslavicích a Městský úřad v Neratovicích podle smlouvy uzavřené s Univerzitou Palackého.

Návrh na udělení Ceny Františka Palackého může předložit každý člen akademické obce UP vědecké radě té fakulty, na které je zaměstnán. Návrh se předkládá cestou děkanské fakulty.

Pro udělení Ceny Františka Palackého v roce 2000 je možno předkládat návrhy **do 31. května 1999**.

-kl-

Fischerovská přednáška v roce 1999

Přednáška k počtům J. L. Fischera se uskutečňuje jednou ročně jako projev ocenění významu osobnosti prvního rektora obnovené olomoucké univerzity.

Letos se bude konat v listopadu 1999. K jejímu přednesení vybere k tomu účelu jmenovaná univerzitní komise významnou českou či zahraniční osobnost z kterékoliv vědní oblasti.

Kterýkoliv člen akademické obce může podat svůj návrh na kandidáta přednášky. Součástí tohoto návrhu musí být stručné zdůvodnění. Návrhy budou zasílány prorektorovi pro vědeckobadatelskou činnost **do 15. 5. 1999**.

Členem výběrové komise je prorektor pro vědeckobadatelskou činnost a zástupce každé fakulty, schválený vědeckou radou fakulty.

Výběrová komise tajným hlasováním zvolí 3 kandidáty; na první místo zařadí toho, který obdržel nejvíce hlasů.

Kandidát, který byl navržen výběrovou komisí (obdržel nejvíce hlasů) je oznámen Vědecké radě UP. Ta vyjádří svůj souhlas s navrženým kandidátem hlasováním.

-kl-

Zahájení výstavy

Ve spolupráci s Universitou Innsbruck, Rakouským kulturním institutem v Praze, Katedrou germanistiky FF UP a Muzeem umění Olomouc byla ve čtvrtek 11. 3. 1999 zahájena výstava *Paul Engelmann a středoevropské dědictví* (Z Olomouce do Izraele). Na vernisáži v Muzeu umění promluvil prof. L. Václavěk, CSc., univ. prof. dr. A. Janík, Mgr. J. Bakacsy a doc. P. Zatloukal.

Výstava bude otevřena do 2. 5. 1999 denně mimo pondělí od 10 do 18 hod. (každou středu vstup volný).

-red-

Nabídka SKM

SKM UP nabízí rekreační pobyt ve středisku v Horním Údolí u Zlatých Hor o velikonočních svátcích. Volné jsou i další termíny pro víkendové či delší pobyty. Zájemcům je k dispozici telocvična, sauna, hřiště, bar, klubovna. Pro zaměstnance a rodinné příslušníky jsou ceny zvýhodněny.

Blížší informace v ubytovací kanceláři SKM UP, tel. 522 6057.

-stach-

Přednáška k evoluci nejnovější polské prózy

Polský institut v Praze a Sekce polské filologie Katedry slavistiky FF UP v Olomouci zvou na přednášku **prof. dr. hab. Andrzeje Zawady** (Vratislavská univerzita) na téma *Charakteristika evoluce nejnovější polské prózy* (Andrzej Stasiuk, Olga Tokarczuková, Tomek Tryzna ad.)

Profesor Andrzej Zawada se narodil v roce 1948 v městečku Wieluň. V roce 1971 absolvoval polonistiku na Vratislavské univerzitě, kde je dnes profesorem polské literatury 20. století. Je také vědeckým redaktorem knižní série Biblioteka Narodowa (Národní knihovna) v nakladatelství Ossolineum. Vydal mj. tyto publikace: *Gra w ludowe* (1983), *Wszystko pokruszone* (1985), *Jarosław Iwaszkiewicz* (1994), *Dwudziestolecie literackie* (1995), *Bresław* (1996) a *Milosz* (1996). Prof. Zawada se také věnuje literární kritice, píše rozhlasové pořady a překládá finskou poezii.

Přednáška se uskuteční ve Vodární ul. 6, pracoviště FF UP, v učebně č. 333 (2. posch.) dne 16. 3. 1999 v 11. 30 hod.

-red-

Setkání s autorem rakouských bestsellerů

Rakouský kulturní institut v Praze a Rakouská knihovna FF UP v Olomouci zvou na setkání se vzácným hostem – spisovatelem **Ditmarem Grieserem**, s přední osobností a znalcem vídeňského literárního a kulturního života. Setkání se uskuteční 22. 3. 1999 v 11. 30 hod. v aule FF UP.

D. Grieser, narozený v roce 1934 v Hannoveru, prožil své dětství v Saarpfalzu. Studoval publicistiku a sociální vědy na univerzitách v Münsteru, Mnichově a ve Vídni. Ve Vídni, která se stala jeho *Wahlheimat eines Genies*, zakotvil v roce 1957. Jako úspěšný autor a překladatel do několika jazyků se prezentuje od roku 1973. Populární jsou jeho rozhlasové a televizní literární pořady. Je členem Penclubu a nositelem významných cen a vyznamenání: Eichendorff-Literaturpreis, Donausland-Sachbuchpreis, Ehrenkreuz für Wissenschaft und Kunst.

D. Grieser, právem nazýván „der große literarische Spurensucher“, slídí po tajemství kreativity a pronikává do specifiky lidských vztahů věhlasných literárních a uměleckých osobností.

K autorovým nejvýznamnějším publikacím patří *Schauplätze der Literatur*, *Im Tiergarten der Wertliteratur*, *Die kleinen Helden*, *Mit den Brüdern Grimm durch Hessen*, *Wiener Adressen*, *Musen leben länger*, *In deinem Sinne*, *Im Eorengarten*, *Alle Wege führen nach Wien* aj.

-kep-

Omluva

V minulém čísle Žurnálu UP jsme v článku *Právnická fakulta UP znovu před akreditací* při závěrečné redakci vynechali jednu jeho podstatnou část, kterou nyní uvádíme:

(...) Protože však jednání nebyla do konce roku ukončena, MŠMT nebylo schopno o výsledku akreditace rozhodnout na základě nového vysokoškolského zákona a PF UP se tak ocitla v postavení fakulty, kde nebylo dokončeno nové akreditační řízení a platí tak stav z června 1995, kdy bylo akreditováno magisterské studium v plném rozsahu (...).

Za chybu se omlouváme.

-red-

Zprávy, informace, oznámení**Vnitřní granty UP přijaté na rok 1999**

V tomto čísle Žurnálu UP uveřejňujeme další část přehledu přijatých vnitřních grantů UP na rok 1999. (Číslo za názvem projektu označuje výši přidělené částky v Kč.)

Přírodovědecká fakulta (dokončení)

21. Jirásková Eva: Stanovení konstant pro orto-substituci v anilinové řadě (42 000)
22. Rokytová Lenka: Izolace a kultivace protoplastových kultur čeledi Cucurbitaceae (45 000)
23. Milde David: Studium závislosti mezi obsahy některých kovů v lidském organismu a nádorovým onemocněním (40 000)
24. Kuras Tomáš: Evolučně-ekologické adaptace izolovaných populací vysokohorských okačů *Erebia sudetica* a *Erebia epiphron* alpských holí pohorí Hrubého Jeseníku (40 000)
25. Wiedermannová Iveta: Syntéza, studium vlastností, biologické aktivity a reaktivity některých nových heterocyklických sloučenin odvozených od 3-methyl-7-nitro-1, 2-dihydrochinoxalin-2-onu (37 000)
26. Linhart Jakub: Vodní mechy jako významný mikrobiotop říčního ekosystému z pohledu invertebrát (45 000)
27. Doležalová Ivana: Studium genových zdrojů rodu *Lactuca* (morfologická, anatomická, cytologická, biochemická charakteristika) (45 000)
28. Otyepka Michal: Molekulové modelování interakcí enzym substrát na regulačním enzymu buněčného cyklu a jeho inhibitorech (45 000)
29. Zapletal Jan: Posouzení charakteru a složení makrozoobentosu v reakci na rozdílné stanovištní podmínky na středním úseku řeky Moravy v oblasti Mohelnické brázdy (15 000)
30. Tuf Ivan: Vliv deforestace na půdní faunu – srovnávací studie tří různých starých porostů v CHKO Litovelské Pomoraví, (10 000)
31. Rybka Vlastimil: Vegetace CHKO Litovelské Pomoraví – fáze syntetická (40 000)
32. Biler Martin: Syntéza spin-crossover komplexů železa s vybranými heterocyklickými ligandy a studium jejich magnetických vlastností (40 000)
33. Horáčková Kateřina: Potravní chování a interakce lejska černohlavého (*Ficedula hypoleuca*) a lejska bělokřídlého (*Ficedula albicollis*) při získávání potravy v hybridní zóně (15 000)

PF celkem: 1 247 000 Kč.

Pedagogická fakulta

1. Tobková Pavla: Studentská galerie v Purkrabské (48 184)
2. Děrda Radim: Vývoj a aplikace neurostimulačního přístroje u mládeže s vývojově specifickými poruchami a senzoryckými postiženými mládeže (48 184)
3. Ireinová Ilona: Vytvoření a využití počítačových programů u zrakově postižených a hluchoslepých dětí (48 184)
4. Mlčoch Miloš: Rozvojení čtenářských dovedností dětí se sluchovým postižením (48 184)
5. Vitásková Kateřina: Ověření možnosti diagnostiky a nápravy specifických poruch učení u sluchově postižených dětí se zaměřením na čtení (46 184)

PDF celkem: 238 920 Kč.

Fakulta tělesné kultury

1. Bureš Jiří: Variabilita srdeční frekvence u diabetiků druhého typu – srovnání hodnot variability srdeční frekvence pomocí frekvenční a časové domény u skupin léčených inzulinem, perorálními anti-diabetiky a dietou (33 000)
2. Čurdová Julie: Standardizace české verze škály sebevědomí a sociální akceptace pro děti s DM0 (25 000)

Dokončení v příštím čísle
-red-

Zajímáte se o novinky v Ústřední knihovně UP?

Ústřední knihovna UP nabízí vyučujícím a vědeckým pracovníkům (včetně postgraduálních studentů) novou službu – SDI profil (Selective Dissemination of Information). Jak již název napovídá, jde o zaslání informací o nových přírůstcích v Ústřední knihovně UP dle konkrétního výběru uživatele.

Máte-li o tuto službu zájem, je v první řadě třeba si SDI profil v Ústřední knihovně zřídit. V pravidelných intervalech vám pak budou informace o nových knihách vašeho odborného zaměření přicházet e-mailem. Blížší informace získáte na tel. č. 563 1722.

-slez-

Stručně

Katedra teorie a dějin dramatických umění FF UP uspořádala 9. 3. 1999 první přednášku doc. L. Kundery z cyklu **Německé barokní drama a literatura**.

Ve středu 10. 3. 1999 proběhla v Transfúzním oddělení ve FN Olomouc akce **Daruj krev s Českým rozhlasem**.

Význam kancionálů a živě provozované hudby byl tématem pořadu Centra Aletti **Barokní kancionály**, který proběhl 11. 3. v tamním filmovém a koncertním sále.

Studentský biograf uvedl 11. 3. ve filmovém sále FF UP snímek režiséra B. Bertolucciho *Konformista*.

Ve středu 17. 3. 1999 se na svém zasedání seje **Akademický senát UP** k projednání zprávy o hospodaření UP za rok 1998, pravidel hospodaření UP a rozpočtu UP na rok 1999.

-mav-, -juk-

Profesury**Lékařská fakulta UP**

Na zasedání Vědecké rady LF UP 25. 3. 1999 proběhnou tato jmenovací řízení profesorem:

V 11 hod. začne jmenovací řízení doc. **MUDr. Miroslava Novotného, CSc.**, docenta Otolaryngologické kliniky LF UP Olomouc, v **oboru otorinolaryngologie**, který uvede přednášku na téma *Tinnitus – současné možnosti diagnostiky a léčby*.

Od 12 hod. proběhne jmenovací řízení doc. **MUDr. Heleny Vavrkové, CSc.**, docentky III. interní kliniky LF UP Olomouc, v **oboru vnitřní nemoci**. Přednáška je na téma *Ateroskleróza a poruchy metabolismu lipidů*.

Jmenovací řízení se uskuteční v posluchárně Neurologické kliniky LF UP, I. P. Pavlova 6, Olomouc.

-lf-

Otázka pro: proděkany pro vědu a výzkum

Jak jste spokojen se způsobem rozdělování vnitřních grantů UP na rok 1999 a jak hodnotíte úspěšnost vaší fakulty z hlediska konečného přijetí jejich projektů?

Prof. RNDr. PhDr. J. Štěpán, CSc., proděkan FF UP:

Moje spokojenost či nespokojenost se způsobem rozdělování i hodnocení úspěšnosti je naprosto irelevantní. Takové osobní postoje mohou snad jediné rozdmýčkovat mezifakultní rovnováhu.

Ve stávající konstelaci nevidím jako podstatné, jak se finance rozdělují, ale kolik se rozdělují. Filozofická fakulta je v tomto ohledu poněkud štedřejší než univerzita. Tomuto nepochybně pak odpovídají počty uchazečů o fakultní a univerzitní granty na FF. Nedovedu posoudit, zda také prestiž univerzitních a fakultních grantů je odpovídající.

Doc. MUDr. P. Stejskal, CSc., proděkan FTK UP:

Každý postup při rozdělování grantů, postihující rozsáhlou paletu vědních oborů realizovaných na sedmi fakultách UP, je více či méně problematický. Pravděpodobně nejlepší by bylo posoudit všechny přihlášené granty v jedné komisi, která by při jejich hodnocení mohla uplatnit jednot-

ně hledisko. Vzhledem k počtu žadatelů, šíří problematiky a potřebě rozdělit prostředky co nejrychleji, je tento postup nerealizovatelný. Všechny další metodiky rozdělování prostředků jsou zatíženy chybami a jejich aplikace musí vyvolat diskusi. Metodiku, zvolenou prorektorem prof. Lenhartem, jako jednu z nejsnadnější realizovatelných přijali po diskusi i všichni přítomní proděkané. Jistě existuje řada dalších postupů, které bylo možno aplikovat. Tak např. mohlo být použito stejného klíče jako při proceduře tvorby rozpočtu nebo některé z jeho částí. Mohly by být preferovány např. první tři nebo prvních pět žádostí z každé fakulty, které by mohly být plně akceptovány a ostatní žádosti by se podělily o zbývající částku podle klíče zvoleného z celé řady dalších atd. Byla přijata jedna z alternativ a přes určité výhrady bylo dosaženo většinového konsensu. Ukáže-li se při hodnocení výsledků, které tyto projekty přinesou, že stanovených cílů nebylo dosaženo, bude třeba zvolit jiný způsob výběru. Bude však nezbytné, aby byly předem známy nejen podmínky pro podání grantu (např. věk do 35 let), ale také metodika jejich hodnocení. Tím bude minimalizována i její následná kritika.

Použitá metodika přidělování financí předpokládá kvalitní a seriózní primární výběr na jednot-

livých fakultách, neboť zohledňuje pouze kvantitativní složku předložených návrhů. Fakulta, která předloží nejvíce žádostí, získá i relativně nejvíce prostředků. A naopak. Je zřejmé, že příliš vysoký počet žádostí může vzbudit podezření z nedostatečně kvalitního primárního posuzování nebo ze zneužití správně predikované metodiky výběru grantů na úroveň UP. Domnívám se, že tato apriorní nedůvěra není správná, neboť za kvalitu projektů nese částečnou zodpovědnost i vedení jednotlivých fakult. Neumím si představit, že by zodpovědný akademický funkcionář prezentoval svou fakultu nekalitním projektem, který by při jeho hodnocení mohl vzbudit zdrcující kritiku. Prezentované žádosti o vnitřní granty UP naopak jsou, a chceme nebo nechceme, i obrazem výzkumné aktivity nejmladších kolegů, většinou studentů doktorského studijního programu, vedených nejvyššími pedagogy jednotlivých fakult. Proto se mi zdá, že primární fakultní výběr zasluhuje plnou důvěru nás všech.

Ze všech výše uvedených důvodů hodnotím množství prostředků, přidělených FTK, za přiměřené a odpovídající poměrnému zastoupení naší fakulty na vědeckovýzkumné aktivitě UP.

(Stanoviska proděkanů pro vědu a výzkum dalších fakult UP přineseme v příštím čísle Žurnálu UP).

-red-

Události

Seminář o postavení církve a úloze křesťanů ve společnosti

Na CMTF UP v rámci cvičení z Pastoralní teologie Církve a společnost se 8. 3. uskutečnil pracovní seminář na téma *Postavení církve a úloha křesťanů ve společnosti*, jehož se zúčastnil M. Benda, poslanec PS parlamentu ČR.

Ve svém úvodním příspěvku se zaměřil především na historický kontext postavení – především katolické – církve ve společnosti. Zřetelné vyjasnění a uvědomění si několika důležitých skutečností se ukázalo jako správné východisko pro pochopení současné situace v naší zemi.

V následné diskusi se studenty mj. zaznělo, že pokusy o aktivní zapojení církve do politiky, spojování církve s konkrétními politickými stranami a proudy vede často nejen ke špatným politickým výsledkům, ale také škodí církvi. A nejen to: dnes jsou tyto snahy i v rozporu s učením církve.

Nejvíce se z dokumentů II. vatikánského koncilu problematice církve a politiky věnuje pastorální konstituce *Gaudium et Spes*. Touto závažnou otázkou se však zabývají i jiné dokumenty – např. v dekretu o misijní činnosti církve *Ad Gentes* se hovoří: „*Církev se však nechce žádným způsobem míchat do vnitřních*

záležitostí pozemské společnosti. Nevyhrazuje si žádnou jinou autoritu než tu, aby s Boží pomocí láskyplně a věrně sloužila lidem.“ (12)

V konstituci *Gaudium et Spes* jsou křesťané nabádáni k politické aktivitě, ovšem je zde zřejmý odstup od požadavku, aby se církev zapojovala do konkrétní politiky: „*Je velmi důležité, a to zvláště v pluralistické společnosti, aby byl správný názor na vztahy mezi státem a církví, aby se jasně rozlišovalo, co jednotliví nebo sdružení křesťanů, vedení křesťanským svědomím, dělají svým jménem jako občané, a co spolu se svými duchovními pastýři dělají jménem církve.*“

Církev, která se vzhledem ke svému úkolu i pravomoci nemůže nijak směřovat se státem a neováz se k žádnému politickému systému, je zároveň znamením a záštitou přesáznosti lidské osoby.“ (76).

Z velmi živé debaty vyplynulo, že je nutné vyvarovat se příslušných extrémů. Ať již vize politického klerikalismu či odmítání politiky jako špinavé záležitosti, ve které se nemůže křesťan angažovat. *Gaudium et Spes* je dobrým průvodcem po cestě mezi oběma nebezpečími.

Mgr. J. Kořenek

Po stopách inckého impéria

Ve středu 3. 3. 1999 mohli odborníci, zájemci nebo i zcela obyčejní smrtelníci vyslechnout jedinečnou přednášku vedoucího Katedry historie FF UP, doc. I. Bartečka, Csc. Olomoucký vysokoškolský pedagog se totiž na přelomu let 1997–1998 zúčastnil expedice nazvané *Lidé a země na konci 2. tisíciletí – jižní Amerika 1997–1998*, jejíž členové projeli téměř všemi státy jihoamerického „zemědílu“. Ve svém vystoupení se doc. Barteček soustředil pouze na část celkově náročné výpravy. Přednášející osazenstvu čítarney přiblížil život a zajímavosti dvou jihoamerických států – Ekvádoru a Peru. O přislíbené Bolívii se z časových důvodů pohovořit nepodařilo.

O přednášku byl velký zájem. Mnozí zájemci tak museli vyslechnout zajímavou povídku sedíce na zemi, nebo v tom lepším případě na balkónu novin, což bylo zcela vykoupeno projekcí vyvedených diapozitivů a osobitým projevem doc. Bartečka.

Posluchači shlédli nepřehledné množství „světelných obrazů“. Doc. Barteček jim přiblížil zvyky, mentalitu a životní styl domorodého obyvatelstva. Mnoho bylo řečeno o obou hlav-

ních městech – Quito a Limě. S trochou nadsázky měli lidé v sále dýchací potíže v důsledku kyslíkového dluhu pod vrcholů andských velikánů, aby si následně oddechli po zdárném uplacení peruánských celníků.

Zejména však doc. Barteček pohovořil o archeologických nalezištích předinckých kultur, při jejichž exploraci se členům expedice podařilo se souhlasem peruánských vědců vyfotografovat právě objevenou unikátní výzdobu pyramidového komplexu. Pochopitelně nebylo opomenuto Cuzco, jakožto správní centrum incké říše, planina Nazca s lineárními obrazy nejlépe viditelnými ze vzduchu a další historické monumenty bájných Inků, z nichž nejvíce nadchlo velkolepé Machu Picchu.

Jelikož se doc. Bartečkovi nepodařilo svou přednášku dokončit, navrhl do budoucna uspořádat s pomocí Okresní knihovny další seanci, ve které přislíbil pojednat o Bolívii, případně i o dalších zemích jihoamerického kontinentu, které česká expedice před více jak rokem navštívila.

V. Dolanský,
student FF UP

Ze setkání akademické obce FF UP

Dokončení ze str. 1

komisi nemalé požadavky. O jednom z nich, který se týká věkového průměru profesorů a docentů, informoval prof. J. Štěpán. V této souvislosti připomněl děkan FF UP, že věkový průměr univerzitního profesora FF UP se pohybuje kolem čísla 66,2. Prof. J. Štěpán zmínil také výsledky grantových projektů FF UP za uplynulý rok, které byly oproti předlošce celkově slabší. Informoval také o letošním neутěšeném výhledu, jenž se týká nákupu knih. Doc. Z. Pechal podal krátkou zprávu o počtu těch, kteří chtějí v příštím akademickém roce studovat na FF UP. V porovnání s minulým rokem obdrželo studijní oddělení FF UP o 800 přihlášek méně. Několik informací, které podal doc. D. Šimek, se týkalo také implementace vysokoškolského zákona.

Základní informace o činnosti AS FF UP poskytl doc. J. Štefanides, který v úvodu uvedl, že nejvýraznější změnou prošla sedmičlenná studentská komora, která podala ke dni nových voleb (11. 11. 1998) rezignaci. O členství v nové komoře se ucházelo 13 studentů a voleb se zúčastnilo 275 oprávněných voličů (tj. asi 13% studentů FF UP). AS FF se v roce 1998 sešel na celkem šesti řádných zasedání. Ke kontrolní činnosti AS FF UP pak její předseda řekl: *Nejčastěji jsme se věnovali otázkám ekonomickým. Při hodnocení uzavřeného účtu za rok 1997 jsme s ulehčením mohli konstatovat, že vedení fakulty zvládlo krizovou situaci, a to bez omezení výuky a vytvoření vnitřního dluhu. Senát schválil zprávu o hospodaření bez výhrad a jednomyslně. Schvalování nového rozpočtu na rok 1998 proběhlo rovněž bez komplikací. Kromě ekonomických záležitostí senát projednával některé návrhy vedení fakulty. Např. v květnu 1998 podpořil návrh děkana na prodloužení nebo obnovení pracovních smluv akademických pracovníků, kteří dosáhli 65 let věku. V závěru zprávy padla informace o již připravovaných volbách do fakultního i univerzitního senátu. V této souvislosti doc. J. Štefanides zdůraznil, že výsledky voleb budou platné jen tehdy, zúčastní-li se jich na fakultě nejméně 30% a na univerzitě alespoň 15% oprávněných voličů. Vyzývám tedy celou akademickou obec, aby všech svých práv srovnaně využila a k účasti ve volbách přistoupila s maximální odpovědností, dodal závěrem.*

M. Poláková

Představujeme: Externí členové Vědecké rady UP pro období od 1. 1. 1999 do 31. 1. 2000

V Žurnále č. 19 jsme přinesli informace o prvních dvou externích členech nově schválené Vědecké rady UP. V tomto čísle v představování pokračujeme:

Prof. Dušan Hendrych, děkan PF UK Praha

nar. 26. 12. 1927 v Mostu. Je absolventem PF UK Praha, nyní působí jako děkan PF UK, vedoucí Katedry správního práva a spr. vědy, člen vědecké rady UK Praha, TU Liberec, člen rady NG, člen redakční rady časopisu *Právní praxe*, *Správní právo* a *Právní rozhledy*.

V letech 1968–1990 působil jako vědecký pracovník Ústavu státní správy, v roce 1990 pak jako zapisovatel Ústřední volební komise. Od r. 1990 je vedoucím katedry správního práva a správní vědy. V letech 1990–1992 byl národním zpravodajem ČSFR pro studium OSN o transformaci veřejné správy ve stf. vých. Evropě. V letech 1991–1992 byl poradcem předsedy ČNR pro ústavní problematiku, členem komise expertů pro přípravu nové ústavy, v roce 1992 členem vládní komise pro přípravu Ústavy ČR, v letech 1992–1994 pak členem Akreditační komise vlády ČR. Jako proděkan PF UP působil v letech 1991–1994, od r. 1994 se stal děkanem PF UK. Je autorem: *Základy správní vědy*, *Správní právo – obecná část*, *Transforming Czechoslovakian public Administration*. *Traditions and New Challenges*, in: *Administrative Transformation in Central and Eastern Europe* (Oxford) atd.

Prof. Pavol Holländer, ÚS ČR, člen Akreditační komise

nar. 23. 2. 1953. Studium práv ukončil v roce 1976. Od tohoto roku působil na PF Univerzity Komenského v Bratislavě jako interní aspirant, od roku 1979 jako odborný asistent a od roku 1988 do února 1993 pak jako docent (s výjimkou období od září do prosince 1989, kdy pracoval v Ústavu státu a práva Slovenské akademie věd). V letech 1992 a 1993 studoval jeden a půl roku v rámci stipendia Humboldtovy univerzity na Právnické fakultě Univerzity v Kielu. Od března 1993 je docentem, od května 1995 profesorem PF Univerzity Palackého v Olomouci.

V červenci 1993 byl jmenován prezidentem republiky Václavem Havlem soudcem Ústavního soudu České republiky.

V odborné práci se zaměřuje zejména na otázky právní teorie, právní logiky, medicínského práva a všeobecné státovědy. K různým aspektům těchto oblastí vystoupil na mnoha odborných konferencích, přednášel na zahraničních vysokých školách a uveřejnil řadu odborných publikací. Z posledních lze zmínit knihy *Rechtsnorm, Logik und Wahrheitswerte*, *Nomos-Verlag*, Baden Baden 1993, či *Základy všeobecné státovědy*. Vyšehrad, Praha 1995.

Zdroj: *Kdo je kdo v ČR na přelomu 20. století*, Agentura Kdo je kdo, Praha 1998.

Pokračování příště.

-map-

Z vědeckých pracovišť UP

Zamyšlení chirurgovo /I/

Když mě požádal prof. Hejtmánek, abych napsal článek o výzkumné činnosti na I. chirurgické klinice, aby tak veřejnost věděla, co se na tomto pracovišti děje, uvědomil jsem si, že by bylo správné podat k tomu jisté vysvětlení, neboť s vědeckou činností to není dle mého názoru tak jednoduché, jak by se ze zprávy o ní (uveřejněné v minulém čísle Žurnálu UP) mohlo zdát.

Lékařský klinický výzkum je doménou klinických univerzitních pracovišť a druhá vědecká instituce u nás (Akademie věd) zde nehraje podstatnou roli, protože klinická pracoviště prostě nemá. Z toho také vyplývá nesmírná důležitost univerzitních klinik. Přitom je nutné si uvědomit, že každá klinika musí nutně plnit tři základní úkoly: léčebně preventivní činnost, výzkumnou činnost a výukovou činnost.

Bez ohledu na uvedené pořadí je jasné, že nejdůležitější je **léčebně preventivní činnost**. Z té musí každé klinické pracoviště vycházet. Ta musí být na vysoké úrovni, neboť bez ní jsou další činnosti zcela nepředstavitelné. Tím je dáno, že přednostu i ostatní pracovníky zaměstnává tato činnost nejvíce a je to tak zcela na místě. Dobrá pověst pracoviště má další konsekvence, které mají přímý vliv na úzkou souhrnu vztahů uvnitř i vně kliniky. Bez dobré pověsti se dostává klinika stranou zájmu lékařské veřejnosti, nedostává se jí tím klinického materiálu, nemůže vytvořit statisticky validní soubory a její práce pak nevybočuje z normy průměrných pracovišť.

I když je tato podmínka naprosto logická a samozřejmá, není její splnění vždy jednoduché. Vedle mnoha faktorů, více méně subjektivní povahy, se zde uplatňuje neexistence akreditací, takže každý okresní primariát pracuje dle svého uvážení a přesvědčí jej ke spolupráci může, ale nemusí být úspěšné. Tato okolnost v poslední době poněkud ustupuje do pozadí a dochází k druhému extrému: nemocných z periférie přibývá, neboť se již „nehoní“ body, ale „jede“ se na rozpočet, který ovšem

nebere zřetel na klinickou práci a její finanční nároky a tiskne k zemi předešlým nás – klinická pracoviště. Rozpočet vychází z podkladů, které jsou staré tři roky a jeho korekce je prakticky nemožná (viz poslední závěr MZ o navýšení rozpočtu). Bude-li tento stav přetrvávat ještě delší dobu, nebude možné léčebně preventivní činnost vykazovat na slušné klinické úrovni, a to i přes sebevětší snahu. Budeme-li konkrétní, tak v případě I. chirurgické kliniky se nám podařilo v posledních třech letech vytvořit v naší republice jedny z největších souborů v chirurgii jícnu, plic a portální hypertenze a na předních místech jsme v transplantacích ledvin, cévních náhrad a chirurgii jater a pankreatu. Tím, že jsme se zaměřili na tzv. velkou chirurgii, se však dostáváme do značných finančních problémů a bude-li stav pokračovat, budeme nuceni operativu omezit. Je to situace velmi reálná a dojde-li k ní, bude to samozřejmě krok zpět.

S klinickou prací je bytostně a nerozlučně spojena **vědeckovýzkumná činnost**. Předešlým na ni bychom se měli podívat objektivně a bez růžových brýlí. Tato činnost má v chirurgii několik zvláštních rysů. Předešlým je nutno si uvědomit, že v chirurgii skončila doba výzkumů, které jsou založeny na čistě mechanistických problémech. Ty jsou sice chirurgii vlastní, ale do jisté míry jsou již vyřešeny a práce založené na těchto principech pouze opakuji již objevené. Prolomit tuto bariéru není a nebude snadné, ale jiná cesta není, což je zřejmé dle publikací v cizích časopisech. Bude nutná spolupráce s dalšími obory a bude záležet nejen na nás chirurgích, ale i na případných spolupracovnících a jejich ochotě ke spolupráci, neboť jejich postavení v této součinnosti nebude v žádném případě submisivní. Bude nutné přesvědčovat i pracovníky ostatních oborů, že tato spolupráce přinese zisk oběma stranám. Obtížná obhajoba některých projektů, založených právě na těchto přístupech, dokazuje, že tato obava není bezdůvodná. Toto konstatování platí samozřejmě

pouze pro naše poměry. V cizině by jiné než multidisciplinární práce již neuspěly.

Principiální místo ve výzkumné práci mají podmínky k této činnosti. Myslím si, že platí obecně téměř pro všechny obory, ale jsou jistá specifika, která jsou pro chirurgii typická. Jedním z nich je vytíženost během dne, a to předešlým na operačním sále. Logika je neúprosná. V případě našeho pracoviště, které má 21 lékařů, to znamená práci na třech sálech, tj. 3x3 lékaři, 2+2 lékaři na ambulanci a poradny, 3 lékaři na JIP a 3 lékaři jsou zaměstnáni výukou. Dva lékaři zbývají na práci na oddělení. Nikdo tedy nesmí onemocnět, mít dovolenou (příčez „školáci“ mají nesmyslné 2 měsíce, které jsou u kliniků zcela neodůvodněné), nikdo by nesměl jet na kongres, jít na zasedání senátu či vědecké rady. To je skutečnost a takové jsou podmínky k vědecké práci.

(Dokončení příště)

Prof. V. Král, LF UP

Nechal si ji naklonovat z lásky

„Americký miliardář se rozhodl naklonovat svého oblíbeného psa jménem Missy. Na vytvoření druhého stejného psa věnoval veterinární koleji Univerzity v Texasu 2,3 milionů dolarů. Když byl výzkum uzavřen, vznikl postup, který umožní klonovat na objednávku majitele jedno domácí zvíře za 10 tisíc dolarů.“ (Vesmír 78, leden 1999.)

K návratnosti vložené částky stačí tedy pouhých 230 zákazníků. Získají mladé, krásné dvojce svého miláčka. Včera ovce Dolly, dnes pes Missy... co když teď někoho napadne – ale to snad přece jen ne...

-mh-

O čem se mluví

Správní rada UP

V minulém čísle Žurnálu UP jsme informovali o složení a termínu prvního jednání Správní rady UP. Bližší informace o novém orgánu univerzity nám poskytl **JUDr. L. Antonů, vedoucí právního oddělení UP:**

Správní rada UP (dále jen SR UP) je zákonem č. 111/1998 Sb. zařazena spolu s rektorem mezi další orgány veřejné vysoké školy (dále jen VVŠ). Její význam spočívá zejména v tom, že dbá na zachování účelu, pro který byla VVŠ zřízena, na uplatnění veřejného zájmu v její činnosti a na řádné hospodaření s jejím majetkem.

Z hlediska legislativní úpravy je problematika správní rady veřejné vysoké školy (dále jen SR VVŠ), a tedy i SR UP dána následujícími právními normami různé právní síly:

1) Zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách)

– § 7 odst. 2 stanoví zařazení SR mezi orgány VVŠ – § 9 odst. 2 písm. c), d) upravují součinnost AS VVŠ a SR VVŠ

– § 14 a § 15 stanoví konstituování SR VVŠ a její kompetence

– § 19 odst. 2 upravuje součinnost SR VVŠ a rektora VVŠ

– § 21 odst. 2 písm. d) stanoví kompetenci SR VVŠ ve vztahu k výroční zprávě o činnosti VVŠ

2) Statut UP v § 10 vymezuje pojem SR UP, přičemž tento orgán má, dle citovaného ustanovení, 12 členů.

3) Statut SR UP, který schvaluje ministr MŠMT ČR.

Správní radu UP, po projednání s rektorem, jmenuje a odvolává ministr MŠMT ČR tak, aby v ní byli přiměřeně zastoupeni zejména představitelé veřejného života, územní samosprávy a státní správy, přičemž jejími členy nemohou být zaměstnanci VVŠ, v daném případě zaměstnanci UP.

Funkční období členů SR VVŠ je šestileté, avšak po prvním jmenování bude losem určena 1/3 členů, jejichž funkční období skončí po dvou letech a 1/3 členů, jejichž funkční období skončí po čtyřech letech.

SR VVŠ volí ze svých řad předsedu a místopředsedu. Jednání SR VVŠ má právo se zúčastnit rektor a kvestor VVŠ. Jednání je svoláváno předsedou SR VVŠ a tento je povinen svolat zasedání na žádost rektora VVŠ. Jak již bylo zmíněno, volba předsedy, místopředsedy a způsobu jednání SR VVŠ upravuje Statut SR VVŠ schvalovaný ministrem MŠMT ČR.

Kompetence SR VVŠ jsou rozděleny do dvou okruhů, a to na rozhodnutí a vyjádření SR VVŠ. Tento orgán rozhoduje v následujících věcech, přičemž vydává předchozí souhlas k právním úkonům samosprávních orgánů VVŠ:

– k právním úkonům, kterými VVŠ hodlá nabýt nebo převést nemovitě věci (stavby, pozemky),

– k právním úkonům, kterými VVŠ hodlá nabýt nebo převést movité věci, jejichž cena je vyšší než pětinašobek částky, od níž jsou věci považovány

podle zvláštního předpisu za hmotný majetek (v současné době jsou za hmotný majetek považovány věci v hodnotě od 40 000 Kč výše),

– k právním úkonům, kterými VVŠ hodlá zřídit věčné břemeno nebo předkupní právo,

– k právním úkonům, kterými VVŠ hodlá založit jinou právníckou osobu, a k peněžitým a nepeněžitým vkladům do těchto a jiných právnických osob.

Z ustanovení § 9 odst. 2 písm. c) zák. č. 111/1998 Sb. vyplývá, že před rozhodnutím SR VVŠ se k daným otázkám ještě vyjadřuje AS VVŠ.

SR VVŠ se vyjadřuje k dále uvedeným záležitostem, avšak toto vyjádření nemá formu rozhodnutí, neboť zde rozhodují samosprávné orgány VVŠ (AS VVŠ):

– dlouhodobý záměr VVŠ a další věci, které jsou SR VVŠ předloženy k projednání rektorem VVŠ nebo ministrem MŠMT ČR,

– rozpočet VVŠ,

– výroční zpráva o činnosti a výroční zpráva o hospodaření VVŠ a výsledky hodnocení činnosti VVŠ.

Další kompetenci SR VVŠ je dávat podněty a vyjadřovat stanoviska k činnosti VVŠ, přičemž je povinna zmíněná stanoviska zveřejnit a AS VVŠ má, podle § 9 odst. 2 písm. d) zák. č. 111/1998 Sb., právo se k nim vyjádřit.

-red-

Vydavatelství UP

Únorová produkce
Vydavatelství UP

Učební texty jednotlivých fakult

Filozofická fakulta:

Miroslav K. Černý: Kapitoly z metodologie hudební vědy, 1. vyd., 103 str.

Cyrilometodějská teologická fakulta:

Pavel Ambros: Odkaz předkoncilní diskuse teologie „laikátu“ a Druhého vatikánského koncilu dnešní praxi církve, 1. vyd., 196 str.

Přírodovědecká fakulta:

Jiří Zimák: Základy školské mineralogie a petrografie pro zeměpisce, 1. vyd., 91 str.

Fakulta tělesné výchovy a sportu:

Vlasta Karásková: Základní cvičení s mentálně postiženými, 1. vyd., 57 str.

Pedagogická fakulta:

Josef Kolarík: Současná běžná mluva obyvatel v Napajedlích, 1. vyd., 143 str.

Milena Krobotová, Naděžda Lupínková: Úvod do stylistiky II, dotisk 3. vyd., 62 str.

Světlá Klapilová: Kapitoly ze sociální pedagogiky, dotisk 1. vyd., 62 str.

Malé zastavení u jednoho titulu

Otto Obst: Základy školského managementu pro učitele (2. vydání, 109 str.)

Moderně pojatý studijní text je zajímavou sondou do psychologie budoucích učitelů, protože se snaží narušit tradiční chápání pasivní role učitele, který je připraven respektovat názory a představy ředitele školy v předstávě, že se to od něj žádá. Autor nabízí možnosti, které se mohou stát i určitým modelem pro ty pedagogické pracovníky, kterým je vlastní tvořivé myšlení i schopnost reagovat na nezvyklé situace včetně té, kdy se ze schopného kantora může stát ředitel školy. Proto patří základní poučení o obecné teorii řízení v aplikaci na řízení a vzdělávání ve školství podle autora „mezi základní všeobecnou výbavu každého učitele“, protože v podstatě je každý učitel skutečným řídícím pracovníkem ve vztahu k vyučovacímu procesu samotnému. Tento studijní text přináší elementární poznatky z obecné teorie řízení a zejména informace o řízení systému školství a školy, kam kroky nastávajících učitelů směřují.

Učební text je určen studentům interního studia učitelství, DPS mistrů odborného výcviku a inženýrů, a to pro prezenční i korespondenční formu studia.

Za každou kapitolou jsou uvedena klíčová slova a fráze, která slouží k zopakování látky.

Přehlednost textu, logické pojetí vývoje našeho školství, pedagogická zkušenost a v neposlední řadě moderní názory jistě ocení ti, kteří budou tento učební text číst.

-haupt-

Pozn. red.: V minulém čísle Žurnálu UP jsme místo uvedeného textu zařadili znovu lednovou produkci VUP. Za chybu se omlouváme.

Poznávání je proces rovnováhy a vyvažování stability pravd a jejich změn.

Dokázat uvidět nové není jen věcí vidění, ale i představivosti.

Ve vědě neustále vysvětlujeme smysl jedněch slov pomocí jiných slov. To je asi nutné jenomže, není-li tento řetěz na některém místě přerušen poukazem na životní realitu, nejde o vědu, ale o sterilitní verbální tautologii.

Miligram lži dokáže zpochybnit kilogram pravdy.

-kos-

Univerzitní pracoviště informují

Akce rak

„Akce rak“ probíhá od roku 1985. Toto období je možné považovat za dobu, kdy byly populace raků nejvíce decimovány a jejich stavby byly mizivé. Skutečné rozšíření a stav raků v České republice se podařilo objektivně zmapovat až v roce 1990. Byl zjištěn neutěšený stav rozšíření raků u nás a málo stabilní, poničené populace raků. Zachyceny byly tři druhy raků s převahou raka říčního. Rak bahenní zaostával početně jen mírně a rak kamenáč byl nalezen jen ve dvou lokalitách.

Bylo nutné přistoupit k posílení raků ve volné přírodě z umělých odchovů. První násadu raků se podařilo odchovat již v roce 1991 na odchovně stanici v Olomouci. Od tohoto roku probíhá odchov na velmi dobré úrovni pravidelně a daří se navracet raky do původních lokalit v širokém okolí. Rozšíření raků se zlepšuje a populace se stabilizují. Jistě je to dáno i zlepšeným stavem čistoty povrchových vod.

Koordinaci všech aktivit týkajících se problematiky raků v ČR byl MŽP pověřen RNDr. M. Holzer (Katedra přírodopisu PdF UP). Převážná část práce s tímto kriticky ohroženým živočichem (rak říční – *Astacus astacus*) se zabezpečuje z tohoto centra.

V jarních měsících probíhají práce průzkumného charakteru v terénu. Vyhledávají se vhodné lokality pro reintrodukcii raků v pozdějším období. Letos se také posuzovaly lokality, které byly postiženy povodní. V květnu se doplní matečné stádo raků a po krátkém období karantény se samice umísťují na speciální odchovné aparáty.

Kulení ráčků nastává na přelomu června a července. Malým ráčkům je zapotřebí zajistit dostatečné množství kvalitní živé potravy. V první fázi převažuje plankton, ale později je potravní základna mnohem pestřejší. Ráčci ochotně přijímají mrkev, brambory, salát, kousky masa, ale i různé prostředky umělé výroby pro akvarijní ryby. Zásadní je teplota a kvalita vodního prostředí. Oba tyto faktory upravujeme pomocí speciálního zařízení. Hybnosti ráčků je minimální. Daří se odchovat asi

80% vylíhnutých ráčků do podzimu. V přírodním prostředí je poměr opačný. Raci jsou však silnými kanibaly a při nedostatku potravy a úkrytů také běžně ke kanibalismu dochází. Často se napadají, zraňují, ale i požirají navzájem. Nepoškozený rak je spíše výjimkou.

Malí raci z umělých odchovů se vysazují na podzim. Částečně jsou ponechání k odchovu do větších věkových kategorií. Reintrodukcí se provádí na delší dobu sledované lokality. Zde je také prostor pro zapojení dalších ochrannářských zájemců. S jejich pomocí je možné vyhledat nové lokality, které jsou vhodné pro vysazení raků. Dobrá je spolupráce a informovanost v mezinárodním měřítku. Garant projektu se v srpnu zúčastnil celosvětového kongresového jednání v Augsburgu. Setkání hodnotí jako mimořádně zajímavé a odborně hodnotné.

Důležitou součástí aktivit projektu „Akce rak“ je popularizace ochrany raků u nás. Někde se to daří více, někde méně. Obecný je trend teoretického zájmu o celou problematiku ochrany vod. Konkrétní vztah je vyjadřován jen okrajově a např. k formě dotací projektu se nehlásí nikdo. V době předvánoční se konala „zajímavá“ akce v Ivančicích, kdy v restauraci na náměstí byly uspořádány „račí hody“... Bohužel se jedná o ověřenou zprávu. Tyto snahy komerčního charakteru je nutné řešit okamžitě. V zahraničí je ochrannářský pohled poněkud odlišný a bude nesnadné, ale nutné se přispůsobit.

Obrovským problémem posledního období ve střední Evropě jsou nepůvodní zavlečené druhy raků. Převážně se jedná o rod *Pacifastacus* a *Orconectes*, event. *Cambarus*. Postupně se šíří i u nás. Jsou to druhy raků agresivnější a vytlačují populace našich původních raků.

Tímto problémem se budeme zabývat v nejbližším období a jsem přesvědčen, že se podaří vytvořit taková ochrannářská opatření, abychom o raku říčním nemuseli hovořit jen v čase minulém.

RNDr. M. Holzer, garant „Akce rak“ (PdF UP)

Na pultech knihkupectví

K jedné záslužné publikaci

To je už let, co jsem jako gymnazista četl o historii Nákla u Olomouce o tom, že je to „prastaré sedlisko lidské a nepatrná říčka Cholinka z jedné strany ostrohu se dotýká, na němž Náklo stojí.“ Dodnes to cituji z paměti, tak se mně to líbilo a tak mne to zaujalo. Vzpomněl jsem na to, když jsem otevřel *Paměti obce Nákla* z pera dr. P. Pospěcha. Knížku nevelkou rozsahem (i s obrázky 53 stran) vydalo nakladatelství DANAL v Olomouci.

Historii obce se obíralo v minulosti mnoho historiků a písmáků, v r. 1941 vyšly podrobné *Dějiny obce Nákla* J. Vrbky. A tak dr. Pospěch šel jinou cestou. Jeho publikace má připomenout základní data obce z její historie a má být jakýmsi volným pokračováním díla jeho předchůdců, kteří se obírali minulostí Nákla. Publikace se opírá o kroniky tří místních písmáků, přepisy plně respektují osobité projevy autorů i nářeční prvky. Zařazeny jsou i vzpomínky na žně v Nákle. Tato závěrečná kapitola obsahuje i vzpomínku na studenta J. Opletala ze Lhoty, který „pomáhal u sestry v Příkazích mlátit

a odnášel sám obilí na komoru, což byl mimořádný výkon“. Právě den konání pohřbu J. Opletala v Nákle postrádám ve výčtu „Základní data z dějin obce Nákla“. Mnohé publikace se přece obírají touto událostí bezesporu významnou a přinášejí i fotodokumentaci. Přehled v publikaci přináší i události jistě méně významné v životě hanácké obce.

Vítám zmínku o prvním stálém lékaři v Nákle (r. 1846), dále připomínku dlouholetého lékaře v Nákle MUDr. F. Stravy, jeho mecenášství (peníze na sokolovnu, mateřskou školu aj.), šlo o lékaře–lidumila, významného stavovského pracovníka Hanácké župy lékařské. (Při jeho sedmdesátinách zajel do obce Jan Herben.)

Pro nás na UP je hrob Opletalů v blízkém Nákle stálou výzvou, účastníme se akcí připomínajících jeho oběť. A ještě závěrem. V kolatuře nálekové ležící blízky Hynkov je rodištěm prof. MUDr. et RNDr. et PhMr. Z. Krejčího, CSc., někdejšího významného člena učitelského sboru LF UP.

-ms-

Diskuse, názory, ohlasy**Obědy a ještě jiné věci**

Už podruhé se v Žurnálu UP objevil článek bývalého pracovníka LF UP, který si stěžuje na věc, která je podle mého názoru nejen bolestná, ale přímo volá po tom, aby se k ní vyjádřil někdo, kdo to má na svědomí. Pisatelům jde o cenu obědů pro lékaře a učitele LF UP. Zatímco pro bývalé lékaře je možno stravenku dotovat, pro bývalé zaměstnance LF UP to nejde.

Jako předsedu Koordinační odborové rady UP mne to trápí nejen kvůli obědům pro všechny bývalé zaměstnance UP. Když se na nás s tímto problémem lidé obraceli, přiznávám, že nevím, co by se s tím dalo dělat. Vždy narazíme na překážku, která se jmenuje vysokoškolský zákon. (A při nedávném IX. celorepublikovém sjezdu VOS mi bylo sděleno, abych si moc nenařikal, že právě Olomouc – mině bývalý pan rektor a pan Kroupa z ODA – má nehynoucí zásluhu o prosazení tohoto zákona.)

Neumím posoudit, zda je jeho převážná část dobrá, či nikoliv. Dovedu však posoudit tu část zákona, která se týká právě sociálního zabezpečení zaměstnanců VŠ. V § 18, odst. 5 se píše: *VŠ zřizuje tyto fondy: rezervní, fond reprodukce, odměn a stipendijní*. Díky této lahůdce, jež nemá obdoby, jsme museli zlikvidovat FKSP, část peněz přišla na konto fakult. Jsme tedy jediná skupina zaměstnanců, kde sice odbory mohou fungovat, ale nesmějí mít podíl na rozhodování o využití FKSP, neboť tento fond zákon o VŠ nepřipouští. Tady se zákonodárce dostal do právního vakua, tvůrce zákona měl jistě na zaměstnance VŠ rádnou pifku.

Co s touto diskriminací našich zaměstnanců můžeme dělat? Jen zkusit vyjednávat. V současné době už celý VOS vede jednání na úrovni MŠMT, MF a ČMKOS. Všude máme podporu a je nám v dohledné době slibována náprava tohoto právního nonsensu. Zvažujeme i možnost obrátit se v této věci diskriminace jedné skupiny pracujících k soudu.

Jsem však velký skeptik, pokud jde o vylepšení našeho sociálního zázemí, popř. péči o naše důchodce. Vedou mne k tomu následující čísla:

Do roku 1992 se podle údajů VOS rozpočty VŠ dělily na částku na mzdy (asi 60–70 % z celkového rozpočtu) a na částku na provoz (zbytek). V současnosti jde na mzdy 80–85 % celkového rozpočtu a jen 15–20 % jde na provoz.

Mohlo by se zdát, že nám narůstají platy – opět několik čísel: Platy rostou nominálně, reálně padají. Jsme na 95 % oproti roku 1990, neustále se zhoršuje poměr k platu učitelů základních a středních škol. Propadá se i poměr k průměrnému platu v celé ČR: v roce 1996 jsme pobírali 118 % průměrného platu ČR, v roce 1997 to bylo už jen 110 %, v roce 1998 jsme poklesli na 102 % průměrného platu. Abychom se dostali na 100 %, odečteme nyní 2 % ztráty na FKSP. Kde jsou proklamovaná hesla o důležitosti vzdělání, kde jsou dvacetitisícové platy apod.? Přitom je ve světě běžný poměr asi 135 % průměrné mzdy (čerpáno z materiálů IX. sjezdu VOS).

Vysoké školy skutečně zápasí o přežití – své i svých zaměstnanců. Vedení školy drží mzdy aspoň trochu na úrovni tabulek ROPO. Ale nemusí být člověk tajemníkem, kvestorem, aby viděl, za jakou cenu – nedostatečné přístrojové vybavení poslucháren, chátrající budovy atd. To vše mne vede ke smutnému konstatování, že na VŠ v dohledné době lépe nebude – důchodci to pocítují již dnes jako první.

Jenom by mne zajímalo:

a) zda by se tvůrci zákona nemohli zamyslet nejen nad zákonem samým, ale nad stavem VŠ jako celku;

b) proč nesmyslnost uvedené části zákona trápí jen postižené důchodce a odborové funkcionáře?

*Před Dr. V. Klapal, Dr.
předseda Koordinační odborové rady UP
(Redakčně kráceno.)*

K doktorským titulům

Ad: Jak začít s udílením doktorského titulu ... (Žurnál UP č. 19/8, str. 6)

Tituly jsou prostředkem k výchově vědeckého dorostu. Proto se domnívám, že

a) jako rigorózní písemná práce může být výjimečně, zpravidla po jejím rozšíření, přijata i práce diplomová,

b) práce má obsahovat původní poznatky publikovatelné ve vědeckém periodiku,

c) práce může být buď experimentálního, nebo teoretického charakteru, nikoliv kompilátem bez původní myšlenky.

Důvodem je, že kandidát na titul RNDr. nebo PhDr. by měl svou rigorózní práci prokázat, že je schopen získávat nové, publikovatelné výsledky samostatnou vědeckou prací. To by jej mělo zvýhodnit v soutěži o získání vyššího titulu.

*Prof. M. Hejtmánek,
LF UP*

Studentská rubrika**Noví spolupracovníci BKB z řad studentů PF UP**

Již čtvrtým rokem trvá spolupráce studentů Právnické fakulty UP v Olomouci a pobočky Bílého kruhu bezpečí (BKB) v Olomouci. Studenti z řad dobrovolných zájemců se mohou stát po ukončení studia třetího ročníku právnické fakulty nezištnými spolupracovníky a pracovat pod vedením odborného garanta a dalších konzultantů v poradně BKB (Na Vozovce 26 v Olomouci). Každý týden v úterý od 16.00 do 18.00 hod. se tito studenti spolu s dalšími odborníky scházejí, aby poradili všem, kteří potřebují pomoc a radu, tedy nejširší veřejnosti. BKB kladně oceňuje a hodnotí jejich znalosti a orientovanost zejména ve věcech trestního práva, které je samozřejmě úzce související v nejčastějších případech obětí trestných činů, násilí a jiné trestné činnosti, která bohužel převažuje nad všemi ostatními. Tato jejich aktivita je naprosto bezúplatná, avšak přináší bohaté zkušenosti a „obraz reality“ studentům zatím bez jakékoliv praxe a zkušeností a pomáhá jim v mnoha případech při rozhodování o dalším budoucím zaměření v oblasti práva, pomáhá jim utvářet i obraz v oblasti sociálních vztahů a sociální reality. Zpětná vazba a současně úroveň této aktivity je signálem pro pedagogickou a odbornou činnost jejich pedagogů, kterým právem náleží poděkování.

Garantem výuky trestního práva na Právnické fakultě UP byli a jsou vyučující z Právnické fakulty UK, mezi něž patřila prof. D. Císařová, DrSc., JUDr. Vanduchová a doc. Jelenek a další odborníci. Odborným garantem je Mgr. D. Ševčík z Okresního úřadu v Olomouci a dr. H. Vykopalová z Právnické fakulty UP.

*Mgr. D. Ševčík,
koordinátor pobočky BKB v Olomouci*

Fejeton**Spravedlnost jako služka politiky**

Podle názoru podstatné většiny občanů Spojených států si jejich prezident Bill Clinton počíná ve svém úřadu účinně i hospodárně – podle ekonomické prosperity země soudě.

Současnému americkému prezidentovi se však podařilo mnohem víc než upevnit vedoucí hospodářskou pozici USA ve světě: sehrál hlavní roli ve hře, která zaujala celý svět. Ve hře nepochybně vzrušující, v níž mu jedni cynicky záviděli, jiní ho závistivě obdivovali a další pruděrně a zpravidla farizejsky odsuzovali. Šlo o drama s tématem malicherným a šestákovým – ale drama velké svou pochopitelností pro malé lidi. A malí jsme na tomto světě všichni, do jednoho.

Součástí mnohých velkých dramát bývají skandály. Právě ony jsou tím, co koření hru a dodává jí pikantnosti, kterou znuděné jazyky gurmánů i gurmánů naší doby tak oceňují.

Skandály mívají své soudní dohry – jakési hry uvnitř hry. Měla ji také hra prezidenta Clintona. Poslední dějství této hry se odehrávalo v US Senátu, který fungoval jako porota. A právě na tomto místě mi něco začalo vadit.

Americký prezident nebyl Senátem souzen pro své divočákové v době úřadění. To si zřejmě nadpracoval. Byl souzen, protože ho obžalovali z lhaní pod přísahou a navádění ke lži, čímž bránil průchodu spravedlnosti. A právě toto bránění spravedlnosti mělo být spravedlivě posouzeno.

Po dobu těch několika málo dnů, kdy Senát v této záležitosti jednal, nebylo však možno paní Spravedlnost zahlédnout. Možná byla někde v koutě anebo na chodbě – rozhodně ne mezi senátory-porotci. Úvahy o jejich rozhodování připomínaly, že u kolébky US civilizace stály kramářské počty obchodníků s dobyt看em a kupců ve zlatokopecských táborech. Úvahy o výsledku impeachmentu byly prostým sčítáním hlasů už předem odhadnutelných PRO a PROTÍ. Spravedlnost vyplynula z politické konstelace podobné jako vyplyne cena vstupenky na fotbal z poptávky fanoušků a počtu volných míst k sezení.

Nevadí mi hravost amerického prezidenta; projevilo se – třebaže jistě ne z vlastní vůle – sice ne z té lepší, přesto však lidské stránky. Účty za své jednání nepochybně splácí a ještě zaplatí, stejně jako každý z nás, mužských chlupáček, své ženě, ve své rodině, mezi svými známými, na jejichž mínění mu záleží.

Vadí mi, co mi umožnil uvidět. Totiž bídu lidské spravedlnosti, která zcela ustoupila cynické politické kalkulaci. Nejde o to, že politika je zcela zákonitě věc špinavá – na tom není nic nového. Co mi zejména vadí, je ono nehorázné předstírání, že o nějakou spravedlnost jde. O spravedlnost, jejíž šance byly šanci praneře dědit po nebožtíkovi, který zanechal manželku, šest dětí a patnáct vnoučat. Spravedlnost tady byla pouze do počtu, aby dodala zdání důstojnosti něčemu, co bylo pouhou politickou lícitací.

A proto se znovu ptám, zdali nenastal čas, aby ono nefunkční, zbytečné a skutečnost zastírající slovo spravedlnost bylo konečně vyškrtáno ze slovníku.

S. Komenda

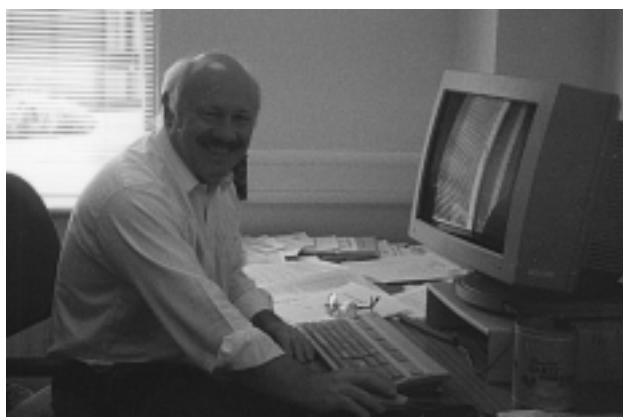

Zkušenosti ze zahraničí

Co a k čemu je Evidence-Based Medicine?

V loňském roce jsem získala Individual Mobility Grant z programu TEMPUS-PHARE na jeden měsíc pobytu na univerzitě v Oxfordu u dr. Andrew Moora. Mým cílem bylo seznámit se s principy a metodikou **Evidence-Based Medicine (EBM)** se zřetelem k laboratorní diagnostice a získaných znalostí využít pro přípravu učebních textů.

EBM neboli „lékařská praxe založená na důkazech“ je moderní nadstavbou klinické epidemiologie, která se v posledních desetiletích zabývá mnohem širší problematikou než jen prevencí a terapií infekčních onemocnění. Vznik EBM byl reakcí na bouřlivý rozvoj současné medicíny a informačních technologií na straně jedné a potřebu kontrolovat exponenciální růst nákladů na zdravotní péči na straně druhé. Medicína, dosud založená především na klinické zkušenosti, se musí stále více opírat o exaktní, kriticky hodnocený výzkum.

Při současném počtu odborných biomedicínských časopisů, který se odhaduje na 30 000, je však naprosto vyloučené, aby jednotlivec mohl udržovat krok s rozvojem poznání. Je tedy nutné spoléhat na přehledné články a především na systematické přehledy (systematic reviews). Mezi tzv. „secondary review“ časopisy patří např. *Bandolier*, *Evidence-Based Medicine* a *ACP Journal Club*.

Profesor David Sackett z Ústavu klinické epidemiologie a biostatistiky McMaster University v Kanadě působí již několik let v Oxfordu, kde ve spolupráci s místním centrem Cochrane Collaboration vybudoval **The Centre for EBM** při odboru výzkumu a vývoje (RD) britské NHS.

K mé volbě Oxfordu přispěly dvě okolnosti: přednáška o Cochrane Foundation na Katedře sociálního lékařství LF UP v Olomouci, kterou v r. 1995 dr. Iain Chalmers uvedl drsným konstatováním: „A lot of rubbish is being published for bizarre reasons!“ a článek dr. Andrew Moora (na snímku) *Evidence Based Laboratory Medicine (EBLM)*, publikovaný v *Ann Clin Biochem* 34, 3–7, 1997. Protože naše klinika má již velmi dobré zkušenosti s využíváním Cochrane Database v klinickém výzkumu, obrátila jsem se e-mailem na dr. Chalmerse, který mi moje volbu vřele doporučil, protože „not only is Dr. Moore an excellent methodologist, he is also good fun“.

Redakce časopisu *Bandolier*, jehož je dr. A. Moore hlavním editorem, sídlí od dubna minulého roku v novém křídle Churchill Hospital na Pain Relief Unit. V době mé stáže měl dr. Moore odevzdávat rukopis kapitoly o EBLM

o rozsahu 8000 slov do připravované publikace Americké asociace klinické chemie „Point-of-Care-Testing“. Při nástupu mě šokoval velkorysým návrhem, že tuto kapitolu napíšeme spolu za dva týdny, jen co si prostudují stohy připravené literatury. A já jsem pak skutečně odjížděla s kopií odevzdané kapitoly. A při psaní bylo i veselo, zvláště když se Velšan naoko durdil nad mými občasnými připomínkami k některým formulacím a pak je k velkému povzbuzení mého ega akceptoval.

Rozvoj diagnostických testů v posledních desetiletích stimuluje praxi měřit vše, co by mohlo být abnormální a vede k trvalému vzestupu požadavků a přirozeně také nákladů na diagnostické testy. Proto je třeba racionálně zvážovat klinický přínos laboratorních vyšetření nejen u nově zaváděných testů, ale i u těch, které se již rutinně používají. EBLM či **Evidence-based clinical biochemistry** aplikuje již vypracované metodické přístupy EBM na specifickou problematiku laboratorních vyšetření. Zavádí i nové, srozumitelnější statistické nástroje jako **Likelihood Ratios (LR)** nebo **Numbers Needed to Diagnose (NND)** či **Numbers Needed to Screen (NNS)**.

V posledním prosincovém čísle BMJ 1998 byla EBM s pověstným britským humorem uvedena na prvním místě mezi „**Top 10 sacred cows**“. Co tedy je EBM? Slovy profesora Sacketta je to „*svědomité, jasné a rozvážné používání současných nejlepších důkazů při rozhodování v péči o pacienty*“. Aplikace EBM znamená spojení individuální klinické zkušenosti s nejlepšími dostupnými poznatky z externího systematického výzkumu, zabývajícího se správností a přesností diagnostických testů (včetně klinického vyšetření), spolehlivostí prognostických ukazatelů, účinností a bezpečností léčebných, rehabilitačních a preventivních postupů. Pro prospěch pacientů je totiž nezbytné obojí, protože i ty nejlepší poznatky mohou být nepoužitelné nebo nevhodné pro konkrétního pacienta.

Doc. H. Fingerová, CSc.,
Por. gyn. klinika LF UP
Foto autorka

... a tento týden...

15. BŘEZNA

Aula Právnické fakulty UP, tř. 17. listopadu 6, 19.30 hod.: Robert Křesťan + Druhá tráva.

15. – 19. BŘEZNA

Teoretické ústavy LF UP: Praktická sonografie v porodnictví a gynekologii (postgraduální kurz). Pořádá Porodnicko-gynekologická klinika a Ústav lékařské biofyziky LF UP.

16. BŘEZNA

Katedra algebry a geometrie PŘF UP, Tomkova 40, posluchárna 301, 13.00 hod.: Prof. RNDr. I. Chajda, DrSc. – Duální regularita. Seminář. Pořádá KAG PŘF UP.

U-klub, Šmeralova 12, 19.00 hod.: Znouzečnost Plzeň. Alternativní bigbít nové vlny.

17. BŘEZNA

Neurologická klinika LF UP: Prevence a léčba mozkových cévních příhod (regionální mezipodborový seminář). Pořádá Neurologická klinika LF UP.

Katedra historie FF UP, Křížkovského 10, zadní trakt, II. posch., 16.45 hod.: Mgr. David Papajík – Zkoumání feudálního majetku v českých zemích ve 14. – 16. století a jeho podoba na střední Moravě. Pořádá Katedra historie FF UP.

Aula Centra Aletti, Křížkovského 2, 20.15 hod.: VI. přednáška z cyklu o partnerských vztazích „Chodili spolu aneb z čisté lásky“.

Téma: Žebříček hodnot neboli co dříve a co potom. Pořádá Vysokoškolské katolické hnutí.

Teoretické ústavy LF UP, Hněvotínská 10: Morfologické odpoledne při příležitosti nedozítých 90. narozenin prof. J. Žrzavého. Pořádá Ústav normální anatomie a Ústav histologie a embryologie LF UP.

18. BŘEZNA

Kongresový sál SLO a FÚ AV ČR, tř. 17. listopadu 50, 13.00 hod.: Doc. RNDr. Zdeněk Hradil, CSc. – Optimální měření spinu v analogii s interferometrií. Optický seminář. Pořádá Katedra optiky a Laborator kvantové optiky PŘF UP, SLO UP a FÚ AV ČR, pobočka JČMF v Olomouci a FVS JČMF.

Academia film 1999: 3. – 6. května (V)

Nový vysokoškolský zákon a otevřené distanční vzdělávání

Centrum otevřeného a distančního vzdělávání UP (dále jen ODV) připravuje seminář, v rámci něhož budou prezentovány nejnovější komunikační technologie sloužící k vzdělávání. Seminář s názvem **Nový vysokoškolský zákon a otevřené distanční vzdělávání** je určen vysokým školám, jejich vzdělávacím zařízením, vyšším odborným školám, veřejným i podnikovým vzdělávacím zařízením ap.

V jeho průběhu budou přítomní hovořit o stavu otevřeného distančního vzdělávání na vysokých školách, o vzájemné informovanosti, organizačním uspořádání a začlenění na

jednotlivých vysokých školách. Dále se povede diskuse o způsobu financování, o snaze dalších subjektů o vstup do ODV a jejich možnosti v rámci celostátní sítě a mj. také o perspektivách ODV na vysokých školách.

K diskusi na uvedená témata jsou pozváni mj. hosté ze Slovenska a Francie a jak uvedl PhDr. J. Vrba, organizátor semináře, cíl spatruje pořadatelé ve zjištění stavu a možností dalšího rozvoje otevřeného a distančního vzdělávání.

-map-